

■ Λεπτομέρεια από την εγκατάσταση
The Gates του Christo στη Νέα Υόρκη.

Εκείνη τη στιγμή, η αλλαγή δεν είναι μόνο ανθρώπινη αλλά πολύ ανθρώπινη, όπως θα έλεγε ο Νίτσε.

«Μία μεταμόρφωση που είναι δύσκολα κατανοητή δίχως επινόηση». Τι εννοείτε με αυτό;

Αναφέρομαι συγκεκριμένα στη θεωρία του Ουμπέρτο Έκο για τις απαγωγές, δημιουργικές, υπο-κωδικοποιημένες και υπερ-κωδικοποιημένες. Αυτές μας επιτρέπουν να γενικεύσουμε την επαγωγή έτσι ώστε από μερικά μόνο στοιχεία και νοητικά σχήματα μπορούμε να έχουμε ένα νοητικό μοντέλο και μια νοητική θεωρία. Η δυσκολία προέρχεται από αυτό που ανέλυσε και ο Αϊνστάιν, δηλαδή ότι δεν υπάρχει μονοπάτι που οδηγεί από το πείραμα στη θεωρία. Κατά συνέπεια, όταν μελετάμε μία θεωρία και προσπαθούμε να την κατανοήσουμε χωρίς να έχουμε περάσει από την επινόηση, όπως ο δημιουργός της, έχουμε συγκεκριμένα γνωστικά προβλήματα, τα οποία μπορούμε να μελετήσουμε μόνο και μόνο χρησιμοποιώντας στην ουσία τη μεθοδολογία του Φεγιεράμπεντ (σ.σ. θεωρητικός του αναρχισμού, υποστηρίζει πως στην επιστήμη όλα επιτρέπονται).

Συνήθως το όνομά σας ακολουθεί ο χαρακτηρισμός «ο εξυπνότερος άνθρωπος του κόσμου». Τι αίσθηση σας προκαλεί;

Καμία ιδιαίτερη. Νομίζω ότι είναι πιο πολύ ένας δημοσιογραφικός χαρακτηρισμός. Δεν έχει και μεγάλη σημασία διότι είναι καθαρά κοινωνικός. Σημασία δεν έχει η ονομασία, αλλά η πράξη. Σημασία δεν έχει η δυνατότητα, αλλά η υλοποίηση. Σημασία έχει ότι είμαστε υπεύθυνοι για όλα μπροστά σε όλους, όπως το γράφει ο Ντοστογιέφσκι, και δεν περιμένουμε τίποτα άλλο από μία ονομασία, διότι η διάκριση υπάρχει de facto. Δεν ελπίζουμε τίποτα διότι είναι ο μόνος τρόπος για να παραμείνουμε ελεύθεροι. Ο χαρακτηρισμός ερμηνεύεται λοιπόν ως μία απαίτηση. Δεν αρκεί να δείξεις κάτι με την ύπαρξή σου, πρέπει να το αποδείξεις με τη ζωή σου και να το αναδείξεις με το έργο σου, αλλιώς δεν έχει κανένα νόημα. Έτσι, αυτή η κοινωνική απαίτηση δεν είναι τίποτα άλλο παρά μία ανθρώπινη υποχρέωση που έχουμε σε σχέση με την ανθρωπότητα. Με άλλα λόγια, η οντολογία μας είναι μόνο τελεολογία.

Ένας άνθρωπος με έναν τόσο υψηλό δείκτη νοημοσύνης, νιώθει ξεχωριστός ή ακατανόητος για τους υπόλοιπους;

Θα έλεγα μάλλον ότι είναι ακατανόητα ξεχωριστός και όχι ξεχωριστά ακατανόητος. Ο Αϊνστάιν έλεγε ότι το πιο ακατανόητο στον κόσμο είναι ότι ο κόσμος είναι κατανοητός. Βέβαια δεν πρόσθεσε κατανοητός από ποιους. Απλώς υπάρχει η δυνατότητα. Σε γενικό πλαίσιο, δεν υπάρχει τόσο μεγάλη δυσκολία επικοινωνίας, διότι διαμορφώνουμε όλο το χώρο έτσι ώστε να μην υπάρχει το πρόβλημα της αντιμετώπισης, απλώς το πεδίο της συνεργασίας. Για ανθρώπους που κατανοούν ότι ανήκουν όντως στην ανθρωπότητα, όταν αντικρίζουν έναν άλλον άνθρωπο που έχει την ίδια συνείδηση, η επικοινωνία είναι απλή, χωρίς να είναι απλοϊκή. Άρα δεν νομίζω να έχουμε αυτό το πρόβλημα παρά μόνο σε κοινωνικούς κύκλους που ούτως ή άλλως δεν προσφέρουν τίποτα στην ανθρωπότητα. Η κοινωνία λειτουργεί μόνο για τη δική της πραγματικότητα που θέλει να είναι μη ανατρέψιμη. Είναι μία μορφή συλλογικού εγωισμού. Ενώ ο αλτρουισμός, που χαρακτηρίζει την ακραία νοημοσύνη, ασχολείται μόνο και μόνο με την επόμενη πραγματικότητα που κατά πάσα πιθανότητα δεν θα τη ζήσει. Καταδικασμένοι εις ζωή, το έργο μας αρχίζει με το θάνατο.

Ο πολιτισμός μας σήμερα βασίζεται κατά κύριο λόγο στη νόηση και τη λογική. Αρκούν αυτά ή κάτι λείπει;

Ο πολιτισμός είναι ένα στρώμα ενδιάμεσο σε σχέση με την κοινωνία και την ανθρωπότητα. Δεν θα έλεγα ότι βασίζεται κατά κύριο λόγο στη νόηση και στη λογική, διότι υπάρχει και ένα ιστορικό πλαίσιο, ένα πολιτιστικό πλαίσιο, που εκμεταλλεύονται και χρησιμοποιούν άλλα εργαλεία, άλλες οντότητες που δεν ανήκουν σε αυτόν το χώρο. Ο πολιτισμός είναι αυτό που είναι και δεν του λείπει τίποτα. Απλώς το πρόβλημά μας είναι γιατί τον ονομάζουμε «πολιτισμό». Δηλαδή, ποια είναι τα κριτήρια με τα οποία καθορίζουμε ότι μία οντότητα είναι πολιτισμός. Και νομίζω ότι αν τα εξετάσουμε προσεκτικά θα δούμε ότι η νόηση και η λογική δεν επαρκούν για αυτό που ονομάζουμε πολιτισμό.